

одређивања кандидата од страначког руководства и такво централистичко кандидовање је најмање демократско или, боље рећи, недемократско јер искључује чланство из поступка предлагања страначких кандидата. Зато је бољи (и демократски) систем кандидовања у коме учествује и чланство странке тако што бира локалне страначке одборе а ови потом одређују страначке кандидате које им предложи страначко руководство. Још демократскије од овог кандидовања је оно примењено у САД у облику тзв. примарних избора где у одређивању кандидата странке учествује не само чланство, него се о тим кандидатима изјашњавају и сами грађани (листа преткандидата) мада је и то страначко кандидовање ограничено тиме што ту листу преткандидата утврђује опет страначко руководство. У неким земљама (и системима) се као носиоци кандидатуре појављују и различите друштвене организације или општеполитички покрети и сл. чиме се и само кандидовање побољшава, шири на бројне политичке субјекте, што подиже квалитет и домет саме демократије. Без обзира на то ко кандидује и да ли се кандидати истичу појединачно или по листама, те кандидатуре су ваљане само ако добију подршку бирача који их потписују, с тим да изборни прописи сваке земље одређују који је то минималан број потписа потребан да подупре кандидатуру. Код нас (у парламентарним изборима у Србији) изборну листу својим потписима мора да подржи најмање 10 000 бирача док је рецимо у изборима за локалне скупштине кандидатура ваљана ако је својим потписима подржи најмање 30 бирача по предлогу за једног кандидата или најмање 200 бирача по изборној листи. Како је данас доста примењен (у парламентарним изборима) пропорционални систем избора, то се највише и срећемо са кандидатским листама. То кандидовање по листама даје бирачима различите могућности утицаја на саму листу па се тако и разликује више тих кандидатских листа.

Тако постоје везане или непроменљиве листе које истичу политичке странке и код њих бирачи могу само да гласају за једну од њих а не и да на њима нешто мењају, што има својих мана јер бирач свој глас може да додели (или не) странци а не и одговарајућој личности. Другачија је ситуација код невезаних или променљивих листа које такође истичу политичке странке само што сада бирачи могу да утичу на те листе и њихове кандидате и то тако што ће или изменити редослед кандидата или што ће неке од тих кандидата изоставити са листе. И постоје слободне листе које се не састављају унапред, него се бирачима оставља могућност да на самом гласању саставе своју листу комбинујући кандидате са различитих листа. Иако је гласање по листама условљено